SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ
Vakuutusosasto

17.3.2016

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

LISÄVASTINE VALIOKUNNAN SAAMISTA KIRJALLISISTA ASIANTUNTIJALAUSUNNOISTA (HE 123/2015 vp)

Vammaisten käyttöön tarkoitettujen sähkökäyttöisten ajoneuvojen vakuutusturva

Valtakunnallinen vammaisneuvosto, Invalidiliitto ja Helsingin kaupungin vammaisneuvosto ehdottavat, että liikennevakuutuslain 8 §:n 1 momentissa mainittuun vakuuttamisvelvollisuudesta vapautettujen ajoneuvojen ryhmään lisättäisiin uusi kohta, jonka mukaan ”Liikennevakuutusta ei tarvitse ottaa sellaiselle yksinomaan vammaisten käyttöön tarkoitetuille sähköpyörätuolille tai muulle vastaavalle (kevytrakenteiselle) sähkö- tai moottorikäyttöiselle ajoneuvolle, jota ei tarvitse rekisteröidä.” Tällöin vahingot korvaisi Liikennevakuutuskeskus (LVK), joka vastaa vakuuttamisvelvollisuudesta vapautettujen ajoneuvojen aiheuttamista vahingoista.

LVK ja sen jäseninä olevat vakuutusyhtiöt ovat loppuvuodesta 2015 hyväksytyn ja 1.1.2016 voimaan tulleen avoneuvolain muutoksen johdosta tulkinneet voimassaolevaa liikennevakuutuslakia ja direktiiviä siten, ettei kaikkein hitaimmin kulkevia ja vähätehoisia ajoneuvolain tarkoittamia sähkökäyttöisiä ajoneuvoja ja muita liikkumisvälineitä ole velvollisuutta tai voida vakuuttaa, eikä niiden aiheuttamia vahinkoja korvata myöskään LVK:n toimesta (http://www.lvk.fi/fi/liikennevakuutuskeskus/ajankohtaista/30.12.2015-ajoneuvolaki-muuttuu--miten-uudet-sahkoiset-liikkumisvalineet-vakuutetaan/).

Ajoneuvolain ajoneuvon käsitettä muuttamalla ei voida muuttaa liikennevakuutuslaissa olevaa direktiiviin perustuvaa ajoneuvon määritelmää tai muuttaa liikennevakuutuslain vakiintuneeseen tulkintaan perustuvaa sisältöä. Ajoneuvolakia muuttamalla ei siten voida heikentää esimerkiksi liikuntavammaisten käytössä olevien sähkökäyttöisten ajoneuvojen vakuutusturvaa. Liikennevakuutuslain ajoneuvon käsite ei ole muuttunut vuoden 2016 alusta eikä siten myöskään vakuuttamisvelvollisuus tai vakuutusyhtiön velvollisuus antaa vakuutusta ole muuttunut. Koska tuomioistuimet tulkitsevat lakia ja direktiiviä sen sanamuodon ja tarkoituksen (vahinkoa kärsineen suojaaminen) mukaisesti, LVK:n ja vakuutusyhtiöiden tulkintaa siitä, että aiemmin vakuutettuja liikuntavammaisten sähköajoneuvoja ei enää 1.1.2016 jälkeen ole vakuutettu, ei voitane pitää voimassa olevan lain, direktiivin eikä lakiehdotuksen mukaisena. Siten ei näyttäisi olevan oikeudellista perustetta evätä liikennevakuutusta liikuntavammaisten käyttämiltä kevyiltä sähköajoneuvoilta tai irtisanoa tällaista vakuutusta.

On myös todennäköistä, ettei ohje eräiltä muiltakaan osin ole voimassaolevan lain mukainen. Erityisesti tämä koskee ajoneuvolaissa kevyiksi sähköajoneuvoksi luokiteltuja ajoneuvoja. Muutenkin on tärkeää, että kysymystä siitä, kuuluvatko kevyet sähköajoneuvot luontevasti liikennevakuutukseen vain eivät, arvioidaan vakuutuksenottajan lisäksi myös ulkopuolisten vahinkoa kärsineiden nä-

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi
Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709
e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

kökulmasta. Kevyt sähköajoneuvo voi aiheuttaa vakavankin henkilövahingon, jolloin vain liikennevakuutusjärjestelmän kautta voidaan taata vahingon syyttömälle osapuolelle täysimääräinen korvaus.

Jos LVK:n tulkinta osoittautuu myöhemmin Finanssivalvonnan mahdollisen kannanoton tai tuomioistuimessa päätöksen johdosta virheelliseksi, LVK ja sitä kautta liikennevakuutuksenottajakollektiivi ovat 1.1.2016 lukien vastuussa niistä liikennevahingoista, jotka aiheutuvat kyseisten ajoneuvon liikenteessä käyttämisestä. Tämä siksi, että LVK korvaa vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöneiden aiheuttamat vahingot ja toisaalta laiminlyöntimaksuja ei voida määrätä henkilöille, jotka ovat toimineet keskuksen antaman ohjeen mukaisesti.

LVK:lta saadun arvion mukaan vammaisten käyttämistä kevyistä sähköajoneuvoista aiheutuu vuosittain enintään noin 130 000 euron korvausmeno (= noin 0,02 % korvausmenosta). Lisäksi viime vuosiin asti vammaisten kevytajoneuvoilta ei ole peritty vakuutusmaksuja lainkaan. Muutoinkin on ilmeistä, että näiden vakuutusten hoitokustannukset muodostuvat todennäköisesti huomattavan suuriksi korvausmenoon verrattuna.

Edellä mainituista syistä johtuen vammaisten käyttämät sähköajoneuvot sopivat hyvin lisättäväksi vakuuttamisvelvollisuudesta vapautettujen ajoneuvojen ryhmään. Vammaisten liikennevakuutusturvan säilymiseksi ehdotettua lain 8§:ää on perusteltua muuttaa vammaisjärjestöjen ehdottamalla tavalla. Samalla 8 §:n 2 momenttia ja 43 §:ssä olevaa viittausta lain 8 §:ään tulee muuttaa (ehdotus näiden säännösten muuttamiseksi liitteenä). Jos tällaista muutosta ei tehdä, asia jää mahdollisen valitusprosessin kautta oikeuskäytännössä ratkaistavaksi. Myös Finanssivalvonnalla on mahdollisuus ja keinoja puuttua lainvastaisiksi katsomiinsa soveltamisohjeisiin. Asian jättäminen oikeuskäytännössä ratkaistavaksi olisi kuitenkin vammaisten oikeusturvan kannalta ongelmallista.

Kilpailuun tai testaustoimintaan osallistuneelle ajoneuvon kuljettajalle aiheutuneet vahingot

AKK-Motorsport ry on lisälausunnossaan muuttanut aiempaa yhdessä Suomen moottoriliiton kanssa valiokunnalle esittämäänsä kantaan ja katsoo nyt, ettei moottoriajoneuvokilpailuun osallistuvan henkilön kuljettajapaikkasuojaa tulekaan poistaa, koska kuljettajien vakuutusturva heikkenisi selvästi. Lausunnossa viitataan myös vapaaehtoisten vakuutusten liikennevakuutuksia korkeampaan hintatasoon. AKK-Motorsport ry esittää, että ehdotettua 41 §:ää ei otettaisi uuteen lakiin.

Voimassa olevan lain mukaan kuljettajan itselleen aiheuttamat vahingot korvataan, vaikka ne sattuisivat ajoneuvokilpailun yhteydessä. *Hallituksen esityksen* mukaan ajoneuvokilpailuun osallistuvilta kuljettajilta poistettaisiin ns. kuljettajapaikkasuoja eli heidän itselleen aiheuttamia vahinkoja ei korvattaisi. Kilpailuun osallistuneen ajoneuvon muille kuin kuljettajalle, esimerkiksi kartanlukijalle tai katsojalle, aiheutuneet vahingot korvattaisiin jatkossakin kuten nykyisin. Muutosehdotus perustuu siihen, että moottoriajoneuvokilpailuissa on kyse kilpaurheilusta, jossa ei ole tarkoituksenakaan noudattaa liikennesääntöjä, vaan ottaa tietoisesti normaalia suurempia riskejä. Liikennevahingon aiheuttaneen ajoneuvon kuljettajan vahinkojen korvaaminen lakisääteisestä vakuutusjärjestelmästä sopii huonosti sellaiseen toimintaan, joissa tieliikennelakia ja sen rikkomista koskevaa rikosoikeudellista sääntelyä ei lähtökohtaisesti sovelleta. Ajoneuvokilpailuissa tästä normistosta poiketaan niin laajasti, että ajoneuvokilpailuun osallistuvan ajoneuvon kuljettajan jättäminen liikennevakuutusturvan ulkopuolelle voidaan pitää perusteltuna.



Moottoriajoneuvokilpailuun osallistuvan ajoneuvon kuljettajan kuljettajapaikkasuojan poistamisen vaikutuksia on kuvattu hallituksen esityksen yleisperustelujen sivulla 43 seuraavasti: ”Korvaamatta jäävät vahingot tulevat sen sijaan korvattaviksi vakiintuneiden kilpailujen järjestäjän noudattamien lisenssikäytäntöjen edellyttämien vapaaehtoisten henkilövakuutusten perusteella. Ajoneuvokilpailuissa syntyy toisinaan myös vakavia pysyvää työkyvyttömyyteen tai kuolemaan johtavia henkilövahinkoja. Vapaaehtoisten vakuutusten antama vakuutusturva ei ole enimmäismääriltään eikä kaikilta osin korvausetuuksiltaan yhtä hyvä kuin liikennevakuutuksen antama vakuutusturva, joten näiden vahinkoa kärsineiden vakuutusturva heikkenee ainakin kaikkein vakavimmissa, erityisesti pysyvään työkyvyttömyyteen johtavissa henkilövahingoissa”.

Ajoneuvokilpailussa on arvioitu sattuvan ajoneuvon kuljettajille useita kymmeniä liikennevakuutuksesta korvattavia henkilövahinkoja vuosittain. Niistä aiheutuva vuosittainen korvausmeno on arviolta noin viisi miljoonaa euroa, mikä vastaa noin yhtä prosenttia koko liikennevakuutuksen korvausmenosta. Toisaalta autourheilun harrastajia, joita vakuutusturvan muutos koskettaa, on useita kymmeniä tuhansia.

AKK-Motorsport ry:n selvityksen mukaan vapaaehtoisten vakuutusten kautta rahoitettuna autokilpailuun osallistuvien kuljettajien vakuutusturvan järjestäminen on ilmeisesti huomattavasti kalliimpaa kuin liikennevakuutusten kautta siitä huolimatta, että vapaaehtoisten vakuutusten tarjoama vakuutusturva on heikompi. Tämä tieto viittaa siihen, että vakuutusyhtiöt eivät tällä hetkellä saa ajoneuvokilpailuun käytettävien ajoneuvojen osalta riskin mukaista liikennevakuutusmaksua, vaikka voimassaolevan lain yleisperiaatteet sitä edellyttäisivät. Vakuutusyhtiöt eivät tiettävästi yleensä kysy vakuutuksenottajilta, käytetäänkö ajoneuvoa kilpailuissa, vaikka laki ei sitä estäkään. Tämä tarkoittanee käytännössä sitä, että muut vakuutuksenottajat rahoittavat osittain ajoneuvokilpailuihin liittyvän normaalia tieliikennettä korkeammasta vahinkoriskistä aiheutuvan korvausmenon. Ajoneuvokilpailuihin osallistumisessa on kyse harrastustoiminnasta, joten on luontevaa, että kuljettajat rahoittaisivat vakuutusturvansa vapaaehtoisten vakuutusten kautta. Muidenkaan riskialttiiden urheilulajien harrastajia ei suojata pakollisella lakisääteisellä vakuutusturvalla.

Hallituksen esityksen yleinen linja korvattavuuden supistamisen osalta on todettu esityksen yleisperustelujen sivulla 26: ”Liikennevahinkojen korvattavuuden rajoittaminen vaatii laajaa yhteisymmärrystä muutosten tarpeellisuudesta ja niiden toteuttamisen tavasta.” Lakiesityksen valmistelun aikana kuulluista tahoista vain kaksi vastusti kuljettajasuojan poistamista sillä perusteella, että se saattaisi kanavoida jonkin verran kustannuksia liikennevakuutusjärjestelmästä työeläkejärjestelmään. Valmistelun aikana kuultiin myös autourheilujärjestöjä, mm. AKK-Motorsport ry:tä ja Suomen Moottoriliittoa, eikä niillä ollut asiaan huomauttamista.

Yhtä laajaa yhteisymmärrystä korvattavuuden rajoittamisesta ajoneuvokilpailuun osallistuvan kuljettajan osalta ei enää ole. Koska kantaansa on muuttanut järjestö, joka edustaa niitä henkilöitä, joiden vakuutusturva heikkenee merkittävästi, hallituksen esityksessä mainittuja yleisiä edellytyksiä voimassaolevan lain muuttamiselle ei enää tämän tekijän osalta ole yhtä selvästi kuin hallituksen esitystä annettaessa. Muut muutosehdotuksen perusteet ovat kuitenkin edelleen olemassa.

LIITE

Hallituksen esitys liikennevakuutuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 123/2015 vp)

Muutosehdotukset:

Lisätään 8§.ään uusi 5) kohta, jolloin nykyiset 5 - 9 kohdat muuttuvat kohdiksi 6 - 10. Tämän muutoksen vuoksi myös 8 §:n 2 momentin viittaussäännöstä 1 momenttiin ja 43 §:n viittausta 8 §:n momenttiin tulee muuttaa.

8 §

Poikkeukset vakuuttamisvelvollisuudesta

Liikennevakuutusta ei tarvitse ottaa…

5) sellaiselle yksinomaan vammaisten käyttöön tarkoitetulle sähköpyörätuolille tai muulle vastaavalle kevytrakenteiselle ajoneuvolle, jota ei tarvitse rekisteröidä.

Ajoneuvon omistajalla ja haltijalla on kuitenkin oikeus vakuuttaa 1 momentin 6, 7 ja 9 kohdassa tarkoitettu ajoneuvo.

43 §

Vakuuttamisvelvollisuudesta vapautetun ajoneuvon aiheuttama vahinko

Liikennevakuutuskeskus korvaa Suomessa sattuneen liikennevahingon, joka on aiheutunut sellaisen ajoneuvon liikenteeseen käyttämisestä, jonka pysyvä kotipaikka on Suomessa ja jolle ei 8 §:n 1 momentin 1—5 kohdan mukaan tarvitse ottaa liikennevakuutusta.